

ยโบราณ เขา

ฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น ตำบลหนองน้ำแดง ปี 2568

องค์การบริหารส่วนตำบลหนองน้ำแดง
ตำบลหนองน้ำแดง อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา

คำนำ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๕๗ กำหนดให้รัฐต้องดำเนินการอนุรักษ์ ฟื้นฟู และส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปะ วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม และจารีตประเพณีอันดีงามของท้องถิ่นและของชาติ พร้อมทั้งส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชน ชุมชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้มีส่วนร่วมในการดำเนินการดังกล่าว

ภูมิปัญญาท้องถิ่นนับเป็นรากฐานสำคัญของสังคมไทย ที่สะท้อนถึงวิถีชีวิต ความเชื่อ และองค์ความรู้ที่สั่งสมมาอย่างยาวนาน อีกทั้งยังมีบทบาทในการสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน ก่อให้เกิดความภาคภูมิใจในอัตลักษณ์ท้องถิ่น และสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการดำรงชีวิตให้สอดคล้องกับบริบททางสังคมในปัจจุบันได้อย่างเหมาะสม

องค์การบริหารส่วนตำบลหนองน้ำแดง อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา ได้เล็งเห็นถึงความสำคัญดังกล่าว จึงได้ดำเนินการจัดทำเล่มฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่นตำบลหนองน้ำแดง เพื่อรวบรวม จัดเก็บ และปรับปรุงข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น รวมถึงปราชญ์ชาวบ้านหรือปราชญ์ท้องถิ่นในพื้นที่ ให้มีความถูกต้อง ครบถ้วน และเป็นปัจจุบัน

ทั้งนี้ เพื่อเป็นการอนุรักษ์ สืบสาน และเผยแพร่ภูมิปัญญาท้องถิ่นอันทรงคุณค่าไม่ให้สูญหายไปจากชุมชน ตลอดจนเป็นแหล่งข้อมูลสำหรับการศึกษา ค้นคว้า และนำไปใช้ประโยชน์ของหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และประชาชนทั่วไปต่อไป

องค์การบริหารส่วนตำบลหนองน้ำแดง

สารบัญ

สภาพทั่วไปและข้อมูลพื้นฐาน	๑
๑. ที่ตั้ง	๑
๒. ลักษณะภูมิประเทศ.....	๑
๓. เขตการปกครอง.....	๑
๔. สภาพสังคม.....	๒
๕. ระบบบริการพื้นฐาน	๒
ฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่นตำบลหนองน้ำแดง	๓
๑. ประเภทของภูมิปัญญาท้องถิ่น	๓
๒. ประเพณี/วัฒนธรรม ในพื้นที่ตำบลหนองน้ำแดง	๔
๓. ภูมิปัญญาท้องถิ่นตำบลหนองน้ำแดง อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา.....	๖
ภูมิปัญญาท้องถิ่นตำบลหนองน้ำแดง อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา	๗
ด้านเกษตรกรรม	๗
๑. การเกษตรผสมผสาน	๗
๒. โคก หนอง นา วัดวชิราลงกรณวราราม	๘
๓. การเพิ่มผลผลิตทุเรียนด้วยการผสมเกสรต่างสายพันธุ์.....	๙
ด้านการแปรรูปผลิตภัณฑ์.....	๑๐
๑. ผลไม้แปรรูป	๑๐
ด้านศาสนาและพิธีกรรม.....	๑๑
๑. ศาสนาและพิธีกรรม	๑๑
ด้านอุตสาหกรรมและหัตถกรรม	๑๒
๑. เตาเผาถ่านไร่คว้น	๑๒
๒. จักรสานตะกร้า การทำดอกไม้จันทน์ พวงหรีด และการทำผ้าเช็ดเท้า.....	๑๓
ด้านศิลปกรรม.....	๑๔
๑. ศิลปกรรม (จิตรกรรม)	๑๔
ด้านอื่น ๆ.....	๑๕
๑. การทำขนมไทย.....	๑๕
๒. การทำกล้วยฉาบ.....	๑๖

บทนำ

ภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นองค์ความรู้ที่เกิดจากการสั่งสมประสบการณ์ของคนในชุมชน ซึ่งสะท้อนถึงวิถีชีวิต ความเชื่อ ขนบธรรมเนียมประเพณี และวัฒนธรรมอันดีงามที่ถ่ายทอดจากรุ่นสู่รุ่น โดยมีปราชญ์ชาวบ้านหรือปราชญ์ท้องถิ่นเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการอนุรักษ์ สืบสาน และถ่ายทอดองค์ความรู้ดังกล่าวให้คงอยู่สืบไป ตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. ๒๕๓๗ กำหนดให้ องค์การบริหารส่วนตำบลมีหน้าที่ในการบำรุงรักษาศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น และวัฒนธรรม อันดีงามของท้องถิ่น ประกอบกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เศรษฐกิจ และเทคโนโลยีในปัจจุบัน อาจส่งผลให้ภูมิปัญญาท้องถิ่นบางส่วนสูญหายหรือเลือนหายไป หากไม่มีการรวบรวมและจัดเก็บข้อมูลอย่างเป็นระบบ

ดังนั้น องค์การบริหารส่วนตำบลหนองน้ำแดง อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา จึงได้ดำเนินการจัดทำฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น ปราชญ์ชาวบ้าน หรือปราชญ์ท้องถิ่น เพื่อรวบรวม จัดเก็บ และปรับปรุงข้อมูลให้มีความถูกต้อง ครบถ้วน และเป็นปัจจุบัน อันจะเป็นประโยชน์ต่อการอนุรักษ์ สืบสาน และเผยแพร่ภูมิปัญญาท้องถิ่น รวมทั้งเป็นแหล่งข้อมูลสำหรับการศึกษา ค้นคว้า และการพัฒนาชุมชนต่อไป

สภาพทั่วไปและข้อมูลพื้นฐาน

๑. ที่ตั้ง

องค์การบริหารส่วนตำบลหนองน้ำแดง ตั้งอยู่หมู่ที่ ๑๑ ตำบลหนองน้ำแดง อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา ระยะห่างจากอำเภอปากช่องประมาณ ๑๐ กิโลเมตร และระยะห่างจากจังหวัดนครราชสีมา ประมาณ ๑๐๐ กิโลเมตร

๒. ลักษณะภูมิประเทศ

สภาพพื้นที่ส่วนใหญ่ของตำบลหนองน้ำแดง เป็นที่ราบเอียงสลับกับภูเขา ซึ่งส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติป่าเขาเสียดอำพันทางนกงู มีความสูงของภูเขาประมาณ ๕๐๐ - ๗๐๐ เมตร สำหรับทางด้านตะวันตกของตำบลมีลำตะคองไหลผ่าน ตำบลหนองน้ำแดงมีลักษณะภูมิประเทศเป็นหุบเขา มีพื้นที่ประมาณ ๗๗.๐๖ ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ ๔๘,๔๗๘.๕๐ ไร่ และมีอาณาเขต ดังนี้

ทิศเหนือ	ติดต่อกับตำบลชนงพระ ตำบลปากช่อง
ทิศใต้	ติดต่อกับตำบลหมูสี ตำบลพญาเย็น
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับตำบลชนงพระ
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับตำบลปากช่อง ตำบลกลางดง

๓. เขตการปกครอง

องค์การบริหารส่วนตำบลหนองน้ำแดง มีเขตการปกครอง จำนวน ๑๑ หมู่บ้าน ดังนี้

หมู่ที่ ๑ บ้านหนองน้ำแดง	หมู่ที่ ๕ บ้านหนองมะกรูด	หมู่ที่ ๙ บ้านธารมงคล
หมู่ที่ ๒ บ้านวงศ์เกษตร	หมู่ที่ ๖ บ้านโป่งกะสัง	หมู่ที่ ๑๐ บ้านคลองซัย
หมู่ที่ ๓ บ้านเขาวง	หมู่ที่ ๗ บ้านไทยเดิม	หมู่ที่ ๑๑ บ้านมอเกาะหาด
หมู่ที่ ๔ บ้านวะกะเจียว	หมู่ที่ ๘ บ้านไทรทอง	

๔. สภาพสังคม

๔.๑ การศึกษา

๑. โรงเรียนมัธยมวิฑูรยวราลงกรณวราราม หมู่ที่ ๑ ตำบลหนองน้ำแดง
๒. โรงเรียนวัดวิฑูรยวราลงกรณวราราม หมู่ที่ ๑ ตำบลหนองน้ำแดง
๓. โรงเรียนบ้านเขาวง หมู่ที่ ๓ ตำบลหนองน้ำแดง
๔. โรงเรียนบ้านนา หมู่ที่ ๔ ตำบลหนองน้ำแดง
๕. โรงเรียนบ้านโป่งกระสัง หมู่ที่ ๖ ตำบลหนองน้ำแดง
๖. โรงเรียนนานาชาติเซนต์ สตีเฟนส์ เขาใหญ่ หมู่ที่ ๔ ตำบลหนองน้ำแดง
๗. ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อบต.หนองน้ำแดง หมู่ที่ ๑๑ ตำบลหนองน้ำแดง
๘. ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กโรงเรียนวัดวิฑูรยวราลงกรณวราราม หมู่ที่ ๑ ตำบลหนองน้ำแดง
๙. ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กโรงเรียนบ้านเขาวง หมู่ที่ ๓ ตำบลหนองน้ำแดง
๑๐. ศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ตำบลหนองน้ำแดง หมู่ที่ ๑ ตำบลหนองน้ำแดง

๔.๒ การสาธารณสุข

๑. โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลหนองน้ำแดง หมู่ที่ ๑
๒. อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) มีสมาชิกจำนวน ๑๑๑ คน
๓. หน่วยอุบัติเหตุฉุกเฉิน (EMS) มีเจ้าหน้าที่ ๑๐ คน

๕. ระบบบริการพื้นฐาน

๕.๑ การคมนาคมขนส่ง

การคมนาคมติดต่อระหว่างตำบลกับอำเภอปากช่องใช้เส้นทางรถยนต์ ซึ่งมีเส้นทางที่สำคัญดังนี้

๑. ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข ๒ (ถนนมิตรภาพ) ผ่านหมู่ที่ ๑,๒,๗,๘
๒. ทางหลวงจังหวัดหมายเลข ๒๐๙๐ (ถนนชนะรัชต์) ผ่านหมู่ที่ ๔,๕,๖,๘

๕.๒ การไฟฟ้า

การไฟฟ้า มีบริการไฟฟ้าเข้าถึงทุกหมู่บ้าน มีไฟฟ้าเกือบทุกหลังคาเรือน

๕.๓ การประปา

การประปา ตำบลหนองน้ำแดงมีโครงการเน้นหนักเรื่องน้ำและปัจจุบันประปามีเกือบครบทุกหมู่บ้าน

๕.๔ ไปรษณีย์หรือการสื่อสารหรือการขนส่ง และวัสดุ ครุภัณฑ์

มีที่ทำการไปรษณีย์ในตำบลหนองน้ำแดง จำนวน ๑ แห่ง

ฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่นตำบลหนองน้ำแดง

อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๕๗ รัฐต้อง (๑) อนุรักษ์ ฟื้นฟู และส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปะ วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมและจารีตประเพณี อันดีงามของท้องถิ่นและของชาติ และจัดให้มีพื้นที่สาธารณะ สำหรับกิจกรรมที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชน ชุมชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้ใช้สิทธิและมีส่วนร่วมในการดำเนินการด้วย ภูมิปัญญาไทยมีความสำคัญอย่างยิ่ง ช่วยสร้างชาติให้เป็นปึกแผ่นมั่นคง สร้างความภาคภูมิใจและศักดิ์ศรีเกียรติภูมิ แก่คนไทย สามารถปรับ ประยุกต์หลักธรรมคำสอนทางศาสนาเข้ากับชีวิตได้อย่างเหมาะสมสร้างความสมดุลระหว่างคนกับสังคม และธรรมชาติได้อย่างยั่งยืน ช่วยเปลี่ยนแปลงปรับปรุงวิถีชีวิตของคนไทยให้เหมาะสมได้ตามยุค

กองการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม องค์การบริหารส่วนตำบลหนองน้ำแดง ได้เล็งเห็นความสำคัญของภูมิปัญญาไทย จึงได้จัดทำฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น ประชาชนชาวบ้าน หรือปราชญ์ท้องถิ่น เพื่อให้ข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น ประชาชนชาวบ้าน หรือปราชญ์ท้องถิ่น เพื่อสืบสานและอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สำคัญและมีประโยชน์ไว้ไม่ให้สูญหายไปจากชุมชน และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น ประชาชนชาวบ้าน หรือปราชญ์ท้องถิ่นจะมีประโยชน์ต่อสาธารณชนในการศึกษาภูมิปัญญาท้องถิ่น ต่อไป

๑. ประเภทของภูมิปัญญาท้องถิ่น

ภูมิปัญญาท้องถิ่น หมายถึง ทุกสิ่งทุกอย่างที่ชาวบ้าน คิดค้นขึ้น แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไข พัฒนา แก้ปัญหา เป็นทั้ง สติปัญญาและองค์ความรู้ทั้งหมดของชาวบ้าน ดังนั้น จึงมีความครอบคลุมเนื้อหาสาระและแนวทางดำเนินชีวิตในวงกว้าง ภูมิปัญญาท้องถิ่นประกอบไปด้วยองค์ความรู้ใน หลายวิชา ดังที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (๒๕๔๑) ได้จำแนกไว้รวม ๑๐ สาขา ดังนี้

๑.๑ ภูมิปัญญาท้องถิ่น (Local Wisdom) หมายถึง พื้นความรู้ความสามารถที่ผ่านกระบวนการคิดโดยใช้สติปัญญาของคนในท้องถิ่น มีการเรียนรู้และการถ่ายทอดจากรุ่นหนึ่งไปสู่อีกรุ่นหนึ่ง จนเกิดผลดีงาม มีคุณค่า มีประโยชน์ สามารถนำไปใช้ในการแก้ไขปัญหาและการพัฒนาคุณภาพชีวิต หรือใช้เป็นแนวทางในการดำรงชีวิตให้สอดคล้องกับสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปในแต่ละยุคสมัย

๑.๒ ฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น ได้แก่

๑) ด้านเกษตรกรรม คือ ภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับการกสิกรรม/การปศุสัตว์/การประมง/การป่าไม้ เช่น การทำการเกษตรแบบผสมผสาน เกษตรทฤษฎีใหม่ โคก หนอง นา เป็นต้น

๒) ด้านหัตถกรรม คือ ภูมิปัญญาท้องถิ่นในงานฝีมือหรืองานช่างที่ทำด้วยมือและอุปกรณ์อย่างง่าย โดยไม่ใช้เครื่องจักรเป็นองค์ประกอบหลักในการผลิต เช่น งานจักสาน, งานแกะหนังตะลุง, งานทอผ้าด้วยมือ, งานเย็บปักถักร้อย, การทำหัวโขน เป็นต้น

๓) ด้านอุตสาหกรรม คือ ภูมิปัญญาท้องถิ่นในงานที่ใช้ทุน แรงงาน และเครื่องจักรเป็นองค์ประกอบหลักในการผลิต โดยมีเป้าหมายการผลิตสิ่งของเป็นจำนวนมากเพื่อการค้า และรวมถึงงานด้านการบริการ เช่น การทำเครื่องเรือนจากไม้แปรรูป (โต๊ะ/เตียง/ตู้) การแปรรูปสิ่งต่าง ๆ จากยางพารา เป็นต้น

๔) ด้านการแพทย์ไทย คือ ภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับการดูแลและรักษาสุขภาพแบบพื้นบ้าน เช่น การหัตถเวชกรรมไทย (การนวดไทย/การนวดประคบสมุนไพร), การใช้สมุนไพรในการรักษาโรค, การผดุงครรภ์พื้นบ้านโดยหมอตำแยของชาวไทย มุสลิม (โต๊ะบิแดด) เป็นต้น

๕) ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม คือ ภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ทั้งการอนุรักษ์ การพัฒนา และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลและยั่งยืน เช่น การบวชป่า, การสืบชะตาแม่น้ำ, การทำแนวปะการังเทียม, การอนุรักษ์ป่าชายเลน เป็นต้น

๖) ด้านศิลปกรรม คือ ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะสาขาต่าง ๆ เช่น จิตรกรรม, ประติมากรรม, นาฏศิลป์, ดนตรี, หัตถศิลป์, คีตศิลป์, การละเล่นพื้นบ้านและการนันทนาการ เช่น การขับร้องเพลงอีแซว, ลำตัด, ลิเก, หมอลำ, โนรา เป็นต้น

๗) ด้านภาษาและวรรณกรรม คือ ภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับการใช้ภาษาทั้งภาษาพูดและภาษาเขียน เช่น ภาษาโบราณ, ภาษาถิ่น, หนังสือ, ตำรา, คำรับอาหาร, งานประพันธ์/บทประพันธ์ทั้งร้อยแก้วและร้อยกรอง, เรื่องสั้น, นวนิยาย, นิทาน, บทเพลงต่าง เป็นต้น

๘) ด้านอื่น ๆ เช่น ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านความเชื่อ ศาสนา ประเพณี พิธีกรรม อาหารไทย อาหารพื้นบ้าน เป็นต้น

๒. ประเพณี/วัฒนธรรม ในพื้นที่ตำบลหนองน้ำแดง

๒.๑ ประเพณีวันสงกรานต์

ประเพณีสงกรานต์ เป็นประเพณีมีมาแต่โบราณ ซึ่งคนไทยยึดถือวันสงกรานต์เป็นวันขึ้นปีใหม่ และเป็นวันที่เหมาะสมในการกระทำความดีงามให้แก่ชีวิต ครอบครัว และสังคม ประกอบกับรัฐบาลกำหนดให้วันที่ ๑๓ เมษายนของทุกปีเป็นวันผู้สูงอายุแห่งชาติ และวันที่ ๑๔ เมษายนของทุกปีเป็นวันครอบครัว เพื่อกระตุ้นเตือนให้สังคมตระหนักให้คุณค่าความสำคัญของผู้สูงอายุและส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในครอบครัว มีการรดน้ำดำหัวผู้ใหญ่ สรงน้ำพระพุทธรูปศักดิ์สิทธิ์และสงฆ์น้ำพระตามวัดต่าง ๆ

๒.๒ ประเพณีเข้าพรรษา

เข้าพรรษา แปลว่า พักฝน หมายถึง พระภิกษุสงฆ์ต้องอยู่ประจำ ณ วัดใดวัดหนึ่งระหว่างฤดูฝน พระพุทธเจ้าจึงทรงวางระเบียบการจำพรรษาให้ พระภิกษุอยู่ประจำที่ตลอด ๓ เดือน ในฤดูฝน คือเริ่มตั้งแต่วันแรม ๑ ค่ำ เดือน ๘ ของทุกปี เรียกว่า “ปรุมาพรรษา”

๒.๓ ประเพณีวันออกพรรษา

ตรงกับวันขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๑๑ เรียกอย่างหนึ่งว่า “วันปวารณา” หรือ “วันมหาปวารณา” คือวันที่พระสงฆ์ทำปวารณากรรม คือเปิดโอกาสให้เพื่อนพระภิกษุกล่าวตักเตือนกันด้วยเมตตาจิตได้ เมื่อได้เห็นหรือสงสัยในพฤติกรรมของกันและกัน

๒.๔ ประเพณีบุญมหากรรม

กฐินมีกำหนดระยะเวลาถวาย จะถวายตลอดไปเหมือนผ้าชนิดอื่นมิได้ ระยะเวลานั้นมีเพียง ๑ เดือน คือ ตั้งแต่วันแรม ๑ ค่ำ เดือน ๑๑ ไปจนถึงวันขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๑๒ (วันเพ็ญเดือน ๑๒) ระยะเวลานี้เรียกว่ากฐินกาล คือ ระยะเวลาทอดกฐิน หรือ เทศกาลทอดกฐิน

๒.๕ ประเพณีลอยกระทง

วันลอยกระทง (Loy Krathong Day) เป็นประเพณีของไทยที่ปฏิบัติสืบต่อกันมาแต่โบราณ งานลอยกระทงเริ่มทำตั้งแต่ กลางเดือน ๑๑ ถึงกลางเดือน ๑๒ ซึ่งเป็นฤดูน้ำหลาก น้ำจะเต็มสองฝั่งแม่น้ำที่นิยมมากคือ ช่วงวันเพ็ญเดือน ๑๒ เพราะพระจันทร์เต็มดวง ทำให้แม่น้ำใสสะอาด แสงจันทร์ส่องเวลากลางคืน เป็นบรรยากาศที่สวยงามเหมาะแก่การลอยกระทง เดิมพิธีลอยกระทงเรียกว่า พระราชพิธีจองเปรียงชุกโคมลอยโคม ซึ่งเป็นพิธีพราหมณ์ เพื่อบูชาพระเป็นเจ้าทั้งสาม คือ พระอิศวร พระนารายณ์ และพระพรหม ครั้นคนไทยรับถือพระพุทธศาสนา ก็ทำพิธีชุกโคมเพื่อบูชาพระบรมสารีริกธาตุ พระจุฬามณี ณ สวรรค์ชั้นดาวดึงส์ ลอยโคมบูชาพระพุทธบาท ณ หาดทรายแม่น้ำที่ประเทศอินเดีย การลอยกระทง ตามสายน้ำนี้ นางนพมาศ สนมเอกของพระร่วงเจ้ากรุงสุโขทัย คิดทำกระทงรูปดอกบัว และรูปต่าง ๆ ถวายพระร่วงทรงให้ลอยกระทงตามสายน้ำในหนังสือ ตำรับท้าวศรีจุฬาลักษณ์ พระร่วงตรัสว่า “แต่นี้สืบไปเบื้องหน้า โดยลำดับกษัตริย์ในสยามประเทศ ถึงกาลกำหนดนักขัตฤกษ์วันเพ็ญเดือน ๑๒ ให้ทำโคมลอย เป็นรูปดอกบัวอุทิศสักการบูชาพระพุทธบาทนัมมทานที トラบเท่ากัลปาวสาน”

๒.๖ ประเพณีเทศมหาชาติ

เทศมหาชาติ หมายถึง การเทศน์เรื่องพระเวสสันดร พุทธศาสนิกชน เรียกการเทศน์เรื่องพระมหาเวสสันดรชาดกว่า เทศน์มหาชาติ ซึ่งหมายถึงพระชาติอันยิ่งใหญ่เป็นพระชาติสุดท้ายที่พระพุทธเจ้าในชาติต่อมา ชาวพุทธมีความเชื่อว่าหากผู้ใดได้ฟังเทศน์มหาชาติจบทั้ง ๑๓ กัณฑ์ ภายในวันเดียวจะได้านิสงส์มาก เทศน์มหาชาติเป็นประเพณีที่ทำในช่วงหลังออกพรรษา หลังกฐินก่อนการเทศน์มหาชาติ จะมีการแจ้งให้ชาวบ้านได้ทราบล่วงหน้า เพื่อที่ชาวบ้านจะได้มีเวลาเตรียมของไปทำบุญ ในวันเทศน์มหาชาติ เจ้าภาพแต่ละกัณฑ์เทศน์ จะนำเครื่องกัณฑ์ใส่กระจาด ซึ่งเครื่องกัณฑ์เทศน์ประกอบด้วย ขนมต่าง ๆ เช่น ขนมกรอบ ขนมกง ขนมกรวย ข้าวเม่ากวน นอกจากขนมแล้วยังมีอาหารแห้ง เช่น ข้าวสาร น้ำปลา ผลไม้ เช่น มะพร้าว ถั่วลิสง ส้ม เป็นต้น และยังมีเครื่องกัณฑ์อื่น ๆ เช่น ฟ้าไตร บาตร ย่าม เครื่องบริวาร นอกจากนี้จะต้องเตรียมดอกไม้ ธูปเทียน และเงินถวายบูชากัณฑ์เทศน์ด้วย

๓. ภูมิปัญญาท้องถิ่นตำบลหนองน้ำแดง อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา

๑. ด้านเกษตรกรรม

ที่	ชื่อของภูมิปัญญา	ชื่อเจ้าของภูมิปัญญา	ที่อยู่
๑	การเกษตรผสมผสาน	นายประจวบ คุ่มทรัพย์	หมู่ที่ ๕ บ้านหนองมะกรูด
๒	โคก หนอง นา	พระราชวชิราลังการ (คำปอน สุทธิญาโณ)	หมู่ที่ ๑ บ้านหนองน้ำแดง
๓	การเพิ่มผลผลิตทุเรียนด้วยการผสม เกสรต่างสายพันธุ์	นายบุญธรรม โสตานิล	หมู่ที่ ๒ บ้านวงษ์เกษตร

๒. ด้านการแปรรูปผลิตภัณฑ์

ที่	ชื่อของภูมิปัญญา	ชื่อเจ้าของภูมิปัญญา	ที่อยู่
๑	ผลไม้แปรรูป	นางชินพร ณีลังใส	หมู่ที่ ๔ บ้านวะกะเจียว

๓. ด้านศาสนาและพิธีกรรม

ที่	ชื่อของภูมิปัญญา	ชื่อเจ้าของภูมิปัญญา	ที่อยู่
๑	ศาสนาและพิธีกรรม	นายสด พังขุนทด	หมู่ที่ ๗ บ้านไทยเดิม

๔. ด้านอุตสาหกรรมและหัตถกรรม

ที่	ชื่อของภูมิปัญญา	ชื่อเจ้าของภูมิปัญญา	ที่อยู่
๑	เตาเผาถ่านไร่คว้น	นายสัญญา เทพเพียร	หมู่ที่ ๑ บ้านหนองน้ำแดง
๒	จักรสานตะกร้า การทำดอกไม้จันทร์ พวงหรีด และการทำผ้าเช็ดเท้า	นางบานชื่น สวัสดิ์พรไพบุลย์	หมู่ที่ ๑ บ้านหนองน้ำแดง

๕. ด้านศิลปกรรม

ที่	ชื่อของภูมิปัญญา	ชื่อเจ้าของภูมิปัญญา	ที่อยู่
๑	ศิลปกรรม (จิตรกรรม)	นางสาวอารดา เคนผาพงศ์	หมู่ที่ ๓ บ้านเขาวง

๖. ด้านอื่น ๆ

ที่	ชื่อของภูมิปัญญา	ชื่อเจ้าของภูมิปัญญา	ที่อยู่
๑	ทำขนมไทย	นางรสริน กิจสมัย	หมู่ที่ ๑๑ บ้านมอเกาะหาด
๒	การทำกล้วยฉาบ	นางธนพร สุทธิมานนท์	หมู่ที่ ๗ บ้านไทยเดิม

ภูมิปัญญาท้องถิ่นตำบลหนองน้ำแดง อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา ด้านเกษตรกรรม

๑. การเกษตรผสมผสาน

นายประจวบ คุ้มทรัพย์

หมู่ที่ ๕ บ้านหนองมะگرد

นายประจวบ คุ้มทรัพย์ เป็นเกษตรกรต้นแบบผู้มีภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการเกษตรผสมผสาน และเป็นผู้ดูแลศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (สทก.) ของบ้านหนองมะگرد มุ่งเน้นการถ่ายทอดความรู้และส่งเสริมแนวทางการทำเกษตรแบบยั่งยืนให้กับเกษตรกรในชุมชน โดยนำหลักปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในพื้นที่ทำการเกษตร ผสมผสานกิจกรรมทางการเกษตรหลากหลาย อาทิ การ ปลูกพืชผักพื้นบ้าน ผลไม้ การเลี้ยงสัตว์ และการเพาะเลี้ยงปลาในระบบนิเวศเกื้อหนุนกัน พร้อมทั้งส่งเสริมการ ใช้ปุ๋ยหมักชีวภาพ น้ำหมักสมุนไพร และวัสดุจากธรรมชาติในการบำรุงดินและป้องกันศัตรูพืช เพื่อลดต้นทุน และเพิ่มผลผลิตอย่างปลอดภัย และท่านยังมีบทบาทเป็นหมอดินอาสา ที่ให้คำปรึกษาแก่เกษตรกรในเรื่องการ ดูแลและฟื้นฟูดิน การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ รวมถึงการพัฒนาศักยภาพของครัวเรือนเกษตรให้สามารถ พึ่งพาตนเองได้อย่างแท้จริง ท่านเป็นแบบอย่างของผู้นำชุมชนผู้เปี่ยมด้วยภูมิปัญญา และมีบทบาทสำคัญในการ ขับเคลื่อนภาคการเกษตรของท้องถิ่นให้เติบโตอย่างมั่นคงและยั่งยืน

ภูมิปัญญาท้องถิ่นตำบลหนองน้ำแดง อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา

ด้านเกษตรกรรม

๒. โคก หนอง นา วัดชีราลงกรณวราราม

พระราชวรราชสังการ (คำปอน สุทธิญาโณ)

หมู่ที่ ๑ บ้านหนองน้ำแดง

พระราชวรราชสังการ (คำปอน สุทธิญาโณ) โคก หนอง นา โมเดล เป็นรูปแบบการจัดการพื้นที่เกษตรกรรมตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงที่เน้นการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างคุ้มค่าและยั่งยืน โดยแบ่งพื้นที่ออกเป็นสวนต่าง ๆ ได้แก่ โคก (พื้นที่เนินดินปลูกไม้ยืนต้น), หนอง (แหล่งน้ำสำหรับการเก็บกักน้ำและเลี้ยงสัตว์น้ำ), และ นา (พื้นที่ปลูกข้าวหรือพืชอาหาร)

พระราชวรราชสังการ (คำปอน สุทธิญาโณ) ได้นำแนวคิดนี้มาปรับใช้ภายในพื้นที่วัดและชุมชน เพื่อเป็นต้นแบบให้ประชาชนเห็นถึงการใช้ที่ดินอย่างเกิดประโยชน์สูงสุด เสริมสร้างความมั่นคงทางอาหาร และเป็นศูนย์การเรียนรู้ให้แก่ผู้ที่สนใจเข้ามาศึกษาดูงาน โดยยึดหลักพึ่งพาตนเองและความสมดุลของระบบนิเวศในท้องถิ่น

ภูมิปัญญาท้องถิ่นตำบลหนองน้ำแดง อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา

ด้านเกษตรกรรม

๓. การเพิ่มผลผลิตทุเรียนด้วยการผสมเกสรต่างสายพันธุ์

นายบุญธรรม โสตานิล

หมู่ที่ ๒ บ้านวังเกษตร

นายบุญธรรม โสตานิล เกษตรกรผู้มีความเชี่ยวชาญด้านการปลูกทุเรียนในพื้นที่ตำบลหนองน้ำแดง ได้พัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่นโดยใช้เทคนิคการ ผสมเกสรต่างสายพันธุ์ เพื่อเพิ่มอัตราการติดผลของทุเรียนและพัฒนาคุณภาพของผลผลิตให้ดีขึ้น เทคนิคนี้ช่วยให้ทุเรียนมีขนาดผลสม่ำเสมอ เปลือกบาง เนื้อหนา และมีรสชาติดี ตรงตามความต้องการของตลาด

การผสมเกสรข้ามพันธุ์นี้นอกจากจะช่วยลดปัญหาการผสมตัวเองที่ทำให้ติดผลน้อยแล้วยังช่วยเสริมความหลากหลายทางพันธุกรรม และยืดฤดูกาลการเก็บเกี่ยวได้บางส่วน โดยนายบุญธรรมได้ถ่ายทอดองค์ความรู้แก่เกษตรกรใกล้เคียง และเปิดสวนเป็นแหล่งเรียนรู้แก่ผู้สนใจ ทั้งจากในพื้นที่และต่างจังหวัด ถือเป็นแบบอย่างของการอนุรักษ์และพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่นให้สอดคล้องกับวิทยาศาสตร์เกษตรสมัยใหม่อย่างมีประสิทธิภาพ

ภูมิปัญญาท้องถิ่นตำบลหนองน้ำแดง อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา

ด้านการแปรรูปผลิตภัณฑ์

๑. ผลไม้แปรรูป

นางชินพร ฉิ่งโส

หมู่ที่ ๔ บ้านวะกะเจียว

นางชินพร ฉิ่งโส เป็นผู้มีความเชี่ยวชาญในการแปรรูปผลไม้หลากหลายชนิด เช่น มะม่วง ขนุน ลำไย และทุเรียน ให้กลายเป็นผลิตภัณฑ์ที่มีมูลค่าสูง เช่น ผลไม้แช่อิ่ม ผลไม้กวน และผลไม้ดอง ซึ่งได้รับความนิยมทั้งในท้องถิ่นและจากนักท่องเที่ยวที่มาเยือน กระบวนการแปรรูป เน้นการใช้วัตถุดิบจากธรรมชาติ และเทคนิคการแปรรูปแบบดั้งเดิมที่ยังคงรสชาติและคุณค่าสารอาหารของผลไม้ไว้ ทั้งนี้ยังมีการพัฒนารสชาติให้หลากหลาย โดยการทดลองผสมผสานผลไม้ชนิดต่าง ๆ ในกระบวนการแปรรูปเพื่อให้ได้ผลผลิตที่มีรสชาติอร่อยและตอบโจทย์ตลาด

นางชินพรได้นำความรู้และประสบการณ์มาแบ่งปันกับเกษตรกรในชุมชน และเป็นตัวอย่างของการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการเพิ่มมูลค่าให้แก่ผลผลิตทางการเกษตรในชุมชนท้องถิ่นให้ยั่งยืน

ภูมิปัญญาท้องถิ่นตำบลหนองน้ำแดง อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา ด้านศาสนาและพิธีกรรม

๑. ศาสนาและพิธีกรรม

นายสด พังขุนทด

หมู่ที่ ๗ บ้านไทยเดิม

นายสด พังขุนทด เป็นผู้มีความเชี่ยวชาญในการสืบสานและรักษาพิธีกรรมทางศาสนาของชุมชนบ้านไทยเดิม โดยมีบทบาทสำคัญในการจัดการพิธีทางศาสนาภายในหมู่บ้าน เช่น พิธีทำบุญตักบาตร พิธีเชื่อมสัมพันธ์และการประกอบศาสนกิจต่างๆ ที่มีกระบวนการและความเชื่อที่สืบทอดจากรุ่นสู่รุ่น การดำเนินพิธีกรรมต่างๆ ของนายสด มีความผูกพันกับวิถีชีวิตของชาวบ้านและถือเป็นส่วนหนึ่งของการรักษาความเชื่อและความศรัทธาในพระพุทธศาสนา ซึ่งเป็นพื้นฐานทางจิตวิญญาณและสังคมของชุมชน เขายังมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมความสามัคคีในหมู่บ้านผ่านการจัดกิจกรรมร่วมกันในการเคารพศาสนาและการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับชุมชนใกล้เคียง

นายสดจึงเป็นแบบอย่างของผู้รักษาและเผยแพร่พิธีกรรมและศาสนาพิธีให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตในท้องถิ่นและความเชื่อของชุมชน

ภูมิปัญญาท้องถิ่นตำบลหนองน้ำแดง อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา

ด้านอุตสาหกรรมและหัตถกรรม

๑. เต้าเผาถ่านไร่คว้น

นายสัญญา เทพเพียร หมู่ที่ ๑ บ้านหนองน้ำแดง

นายสัญญา เทพเพียร เป็นผู้คิดค้นและพัฒนาการใช้เต้าเผาถ่านไร่คว้น ซึ่งเป็นภูมิปัญญาที่ช่วยลดมลพิษทางอากาศและเพิ่มประสิทธิภาพในการเผาถ่านให้ได้คุณภาพสูง เหมาะสำหรับใช้ในครัวเรือนหรือจำหน่ายในเชิงพาณิชย์ เต้าเผาถ่านไร่คว้นของนายสัญญามีจุดเด่นคือ การใช้วัสดุเหลือใช้จากธรรมชาติ เช่น ไม้หรือเศษไม้ในท้องถิ่นมาเป็นเชื้อเพลิง โดยควบคุมอุณหภูมิและทิศทางการไหลของอากาศ ทำให้กระบวนการเผาถ่านสะอาด ไม่ส่งกลิ่นรบกวน และถ่านที่ได้มีความร้อนสูง เผาไหม้ได้นาน

นอกจากนี้ นายสัญญายังถ่ายทอดความรู้ให้แก่ชาวบ้านที่สนใจ สร้างเครือข่ายการผลิตถ่านไร่คว้นในชุมชน เพื่อสร้างอาชีพเสริมและส่งเสริมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมควบคู่กันไป ถือเป็นแบบอย่างของการประยุกต์ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นกับแนวคิดอนุรักษ์ธรรมชาติได้อย่างลงตัว

ภูมิปัญญาท้องถิ่นตำบลหนองน้ำแดง อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา

ด้านอุตสาหกรรมและหัตถกรรม

๒. จักรสานตะกร้า การทำดอกไม้จันทน์ พวงหรีด และการทำผ้าเช็ดเท้า

นางบานชื่น สวัสดิ์พรไพบูลย์ หมู่ที่ ๑ บ้านหนองน้ำแดง

นางบานชื่น สวัสดิ์พรไพบูลย์ เป็นผู้มีความสามารถด้านหัตถกรรมพื้นบ้าน และเป็นผู้สืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นในหลากหลายรูปแบบ อาทิ การจักสานตะกร้าจากไม้ไผ่ การประดิษฐ์ดอกไม้จันทน์ พวงหรีด และการเย็บผ้าเช็ดเท้า ซึ่งล้วนเป็นงานฝีมือที่สะท้อนถึงความประณีต ความอดทน และความตั้งใจของช่างฝีมือในท้องถิ่น

นอกจากนี้ ผลงานหัตถกรรมของนางบานชื่นยังถูกนำไปใช้ในกิจกรรมสำคัญของชุมชน ทั้งในพิธีศพ งานบุญประเพณี และการใช้งานในครัวเรือนทั่วไป แสดงถึงความกลมกลืนระหว่างวัฒนธรรมดั้งเดิมกับการดำรงชีวิตปัจจุบันได้อย่างงดงาม

ภูมิปัญญาท้องถิ่นตำบลหนองน้ำแดง อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา

ด้านศิลปกรรม

๑. ศิลปกรรม (จิตรกรรม)

นางสาวอารดา เคนผาพงศ์

หมู่ที่ ๓ บ้านเขาวง

นายสัญญา เทพเพียร เป็นผู้คิดค้นและพัฒนาการใช้เตาเผาถ่านไร่คว้น ซึ่งเป็นภูมิปัญญาที่ช่วยลดมลพิษทางอากาศและเพิ่มประสิทธิภาพในการเผาถ่านให้ได้คุณภาพสูง เหมาะสำหรับใช้ในครัวเรือนหรือจำหน่ายในเชิงพาณิชย์ เตาเผาถ่านไร่คว้นของนายสัญญามีจุดเด่นคือ การใช้วัสดุเหลือใช้จากธรรมชาติ เช่น ไม้หรือเศษไม้ในท้องถิ่นมาเป็นเชื้อเพลิง โดยควบคุมอุณหภูมิและทิศทางการไหลของอากาศ ทำให้กระบวนการเผาถ่านสะอาด ไม่ส่งกลิ่นรบกวน และถ่านที่ได้มีความร้อนสูง เผาไหม้ได้นาน

นอกจากนี้ นายสัญญายังถ่ายทอดความรู้ให้แก่ชาวบ้านที่สนใจ สร้างเครือข่ายการผลิตถ่านไร่คว้นในชุมชน เพื่อสร้างอาชีพเสริมและส่งเสริมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมควบคู่กันไป ถือเป็นแบบอย่างของการประยุกต์ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นกับแนวคิดอนุรักษ์ธรรมชาติได้อย่างลงตัว

ภูมิปัญญาท้องถิ่นตำบลหนองน้ำแดง อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา

ด้านอื่น ๆ

๑. การทำขนมไทย

นางรสริน กิจสมัย

หมู่ที่ ๑๑ บ้านมอกะหาด

นางรสริน กิจสมัย เป็นผู้มีความชำนาญในการทำขนมไทยโบราณ และเป็นเจ้าของร้านชื่อ “รสริน ขนมถ้วยโบราณ เขาใหญ่” ซึ่งได้รับความนิยมจากทั้งชาวบ้านและนักท่องเที่ยว โดยเฉพาะขนมถ้วยที่มีกลิ่นหอม หวานมัน และคงรสชาติแบบดั้งเดิมไว้ได้อย่างครบถ้วน

เธอใช้วัตถุดิบสดใหม่จากชุมชน เช่น มะพร้าวขูด น้ำตาลโตนด และแป้งข้าวเจ้า พร้อมใส่ใจในทุกขั้นตอนการทำ ทั้งการนึ่ง การตวงวัตถุดิบ และการจัดเสิร์ฟ เพื่อรักษาคุณภาพและเสน่ห์ของขนมไทยให้คงอยู่ในสังคมปัจจุบัน

นอกจากจะเป็นผู้ประกอบการแล้ว นางรสรินยังถ่ายทอดความรู้ด้านการทำขนมไทยให้กับเยาวชนและกลุ่มแม่บ้านในพื้นที่ เพื่อสืบสานภูมิปัญญาไทยให้คงอยู่ต่อไป เป็นแบบอย่างของผู้ที่นำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาพัฒนาเป็นอาชีพที่สร้างรายได้และความภาคภูมิใจให้กับชุมชน

ภูมิปัญญาท้องถิ่นตำบลหนองน้ำแดง อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา ด้านอื่น ๆ

๒. การทำกล้วยฉาบ

นางธนพร สุทธิมานนท์ หมู่ที่ ๗ บ้านไทยเดิม

นางธนพร สุทธิมานนท์ เป็นผู้มีความชำนาญในการแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร ด้วยการนำกล้วยน้ำว้าที่มีอยู่ในชุมชนมาแปรรูปเป็น “กล้วยฉาบ” ซึ่งมีรสชาติหลากหลายทั้งหวาน เค็ม และ รสเนย โดยใช้วิธีการแบบดั้งเดิมผสมผสานกับเทคนิคสมัยใหม่ เพื่อให้ได้ผลิตภัณฑ์ที่มีรสชาติดี กรอบนาน และถูกหลักอนามัย

การทำกล้วยฉาบของนางธนพรเป็นตัวอย่างของการเพิ่มมูลค่าให้กับผลผลิตทางการเกษตร โดยใช้วัตถุดิบในท้องถิ่นให้เกิดประโยชน์สูงสุด ทั้งยังสามารถสร้างรายได้เสริมให้กับครอบครัว และส่งเสริมให้คนในชุมชนเห็นความสำคัญของการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อการพัฒนาอาชีพ

นอกจากนี้ เธอยังถ่ายทอดความรู้ให้กับผู้ที่สนใจ โดยเฉพาะกลุ่มแม่บ้านในชุมชน เพื่อร่วมกันพัฒนาผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นให้สามารถแข่งขันในตลาดได้อย่างยั่งยืน

